

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-9-73-91>

УДК 341.1/8

Микитюк Н.С.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

АНТИДОПІНГОВА ПОЛІТИКА ТА ЇЇ РЕГУЛЮВАННЯ У СПОРТІ. ПРОБЛЕМАТИКА ЗАСТОСУВАННЯ

Анотація. У статті автором розкрито питання антидопінгової політики, описано проблематику застосування норм Міжнародного антидопінгового законодавства на території України, запропоновано авторське визначення поняття «допінг», вказано на прогалини чинного законодавства, що регламентує використання допінгу та обґрунтовано необхідність внесення змін. Зосереджено увагу на недосліджених раніше питаннях, зокрема проблемах суб'єктного складу спортивної діяльності, що проявляється у відсутності регламентації огляду та наявності санкцій для тварин у спортивних змаганнях на предмет допінгу, можливості застосування аналогії при виявленні допінгу у тілі тварини, виявлено необхідність застосування санкцій як для особи що застосувала допінг по відношенню до тварини, так і для особи що працює з нею в парі, висловлено необхідність щодо дискваліфікації спортсмена, у тварини-партнера якого знайдено допінг, незалежно від наявності допінгу у тілі самого спортсмена.

Ключові слова: антидопінгова політика, допінг, допінг у спорті, боротьба із допінгом, антидопінговий контроль.

Mykytiuk Nataliia

Taras Shevchenko National University of Kyiv

ANTI-DOPING POLICY AND REGULATION IN SPORT. APPLICATION ISSUES

Summary. The author describes the issue of anti-doping policy, describes the problems of implementing laws of the International anti-doping legislation on the territory of Ukraine, suggests ways to resolve this issue, as well as suggestions for amending the current legislation. The aim of this article is to analyse and compare norms of international and national legislation in order to identify gaps in regulatory regulation and problems its application. Relevance of this issue caused by the necessity of having full and comprehensively legislation debug. Questions doping in sports and will carry out the control and supervision activity of its application. Also important is the unified understanding of the norms of international legal acts, for further joint activities. International European Society actively conducts anti-doping policy, which is manifested in the prohibition agents-stimulants and control over implementation of regulatory norms. Analyzing legislative regulation on the adjustment of the doping issue, we can conclude that «doping in sport» is the use of prohibited substances, precursors and their analogues, methods and mechanisms of artificial influence on the central nervous system for the purpose of short-term stimulation of physical and mental properties of the body. Organization and exercise of doping control in Ukraine in the field of sport rely on the national Anti-doping Organization of Ukraine-National Anti-Doping Center, which is a specialized state institution. The problem of regulation of doping use is also in the subjects, which are covered by anti-doping legislation. According to the paragraph 1 of the Anti-Doping Convention, the term «athletes and sportsmen» means those who regularly participate in organized sports activities. From this definition there is a large number of questions, including not clear how many times you need to participate in organized sports activities that it was considered regular, whether it could distribute its activities to persons, to participate in sports activities on an irregular basis, what sports activities are considered organized (because the law of Ukraine «on physical culture and sports» of 24.12.1993 no 3808-XII contains the concept of «sports activities» without a link to its organization, and most importantly-why it applies only to persons after all, there are sports in which animals are involved. From this definition it is unclear whether the action will be spread by the anti-Doping Code, in case of use of doping relative to the animal participating in competitions. The subjects of physical culture and sport are: physical persons engaged in physical culture and sports, including athletes; Specialists in spheres of physical culture and sport; Physical culture and sport establishments; Appropriate authorities. That is, the animal is not the subject of sporting activities, which doping is prohibited by law. Moreover, it is not a subject of sporting activities at all.

Keywords: anti-doping policy, doping, doping in sport, fight against doping, Anti-doping control.

Постановка проблеми. Станом на сьогодні Антидопінгова політика, а особливо практика її застосування мають важливе значення для реалізації завдань та принципів спортивного права, що має проявлятися у справедливому змагальному процесі та підготовки до нього. Актуальність даного питання зумовлена необхідністю наявності законодавства, що повно і всебічно регламентуватиме питання допінгу у спорті та здійснюватиме контрольну та наглядову діяльність за його застосуванням. Важливим є також уніфіковане розуміння норм міжнародних нормативно-правових актів, задля подальшої спільної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Яскравим прикладом такої співпраці, згідно даних за 2019-ий рік, є об'єднане звернення 16-и національних антидопінгових організацій до Всесвітнього антидопінгового агентства (далі – ВАДА) із закликом негайно вжити заходів по відношенню до Російської Федерації щодо ненадання нею даних своєї антидопінгової лабораторії. Саме завдяки цьому зверненню, понад трирічний антидопінговий скандал, отримав своє завершення.

Спортивне право як достатньо молода галузь права є малодослідженою, однак є вчені які вже розпочали вивчати питання допінгу та методи-

ку запобігання його використанню, серед таких варто виділити Ячинюк Ю.Б., Мосейчук Ю.Ю., Воробій О.О., Романів Л.В., Марценяк І.В.

Формулювання цілей статті. Метою цієї статті є аналіз та порівняння норм Міжнародного та Національного законодавства з метою вияву прогалин у нормативному регулюванні та проблематики його застосування.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Вітчизняне законодавство та імплементовані в Україні міжнародно-правові акти що регламентують питання антидопінгової політики, надають лише загальне розуміння поняття «допінг» через ряд ознак що його характеризують, проте конкретного визначення не надають. Питання в тому, що собою являє допінг і досі відкрите, оскільки перелік речовин, що підпадають та можуть підпадати під зазначене поняття не є вичерпним. А отже і окреслити межі дозволеного серед цих речовин складно, тож спортсмени вживаючи препарати, на які немає прямої заборони у законі, не можуть бути впевнені у тому, що діють у межах правового поля. Як наслідок, позбавлення відповідних осіб права представляти країну на міжнародній арені у галузі спорту-дискваліфікація, що може трактуватися як дискредитація держави представника, тобто умисні дії, спрямовані на підрив авторитету, іміджу країни-учасниці, як прояв недобросовісної конкуренції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ч.9 ст.2 «Міжнародної конвенції про боротьбу з допінгом у спорті», що була ратифікована Законом № 68-V (68-16) від 03.08.2006 [1] визначає «Допінг у спорті» як випадок порушення антидопінгового правила. «Порушення антидопінгового правила» в спорті, в свою чергу означає одне або декілька таких порушень: а) наявність забороненої речовини або її метаболітів або маркерів у пробі, взятій із організму спортсмена; б) використання або спроба використання забороненої речовини або забороненого методу; в) відмова з'явитись на взяття проби чи неявка на взяття проби без поважних причин після одержання повідомлення відповідно до діючих антидопінгових правил або від взяття проби ухилення іншим чином; г) порушення застосованих вимог, які стосуються присутності спортсмена для тестування поза змаганнями, в тому числі ненадання необхідної інформації стосовно його місцеперебування і неявки для тестування, яке призначається на основі обґрунтованих правил; е) маніпуляції або спроба маніпуляцій із будь-якою частиною допінг-контролю; ф) володіння забороненими речовинами й методами; г) розповсюдження будь-якої забороненої речовини чи будь-якого забороненого методу; h) застосування чи спроба застосування будь-якої забороненої речовини чи забороненого методу до будь-якого спортсмена, або допомога, заохочення, сприяння, підбурювання, укриття або співучасть в будь-якій іншій формі, пов'язані з порушенням чи будь-якою спробою порушення антидопінгового правила. Як бачимо, поняття «порушення допінгового правила» та «вживання допінгу» не тотожні.

Проаналізувавши законодавчу регламентацію щодо регулювання питання допінгу, можемо дійти висновку, що «Допінг у спорті» – це вико-

ристання заборонених речовин, прекурсорів та їх аналогів, методів та механізмів штучного впливу на центральну нервову систему з метою короткочасного стимулювання фізичних та психічних властивостей організму.

Міжнародне Європейське товариство активно проводить антидопінгову політику, що проявляється у забороні речовин-стимуляторів та контролі за виконанням регуляторних норм.

Зокрема, держави – члени Ради Європи та інші держави, що стали учасниками **Європейської культурної конвенції** [2] запевняють що спорт має відігравати важливу роль у захисті здоров'я, у моральному та фізичному вихованні, а також у сприянні міжнародному взаєморозумінню; висловлюють свою стурбованість зростаючим використанням спортсменами та спортсменками допінгових препаратів і методів під час спортивних заходів і наслідками такого використання для здоров'я учасників і майбутнього спорту. Також запевняють у тому, що ця проблема загрожує етичним принципам і вихователським цінностям, які містяться в **Олімпійській хартії** [3], **Міжнародній хартії спорту та фізичного виховання (995 350) ЮНЕСКО** [4] і **резолуції (76)41 Комітету міністрів Ради Європи**, відомої як «Європейська хартія спорту для всіх». Європейська спільнота впроваджує свою політику, акцентуючи увагу на тому, що не тільки органи державної влади, а й добровільні спортивні організації мають обов'язки у боротьбі проти допінгу у спорті, їх варто вважати взаємокореспондуючими. Метою здійснення такої політики є реалізація принципу справедливості. На підтвердження своїм словам вони посилаються на резолюції з допінгу, ухвалені Конференцією міністрів європейських країн у справах спорту, і **зокрема резолюцію № 1, ухвалену на Шостій Конференції в Рейк'явіку у 1989 році, на ухвалену Комітетом міністрів Ради Європи вже резолюцію (67)12 з допінгу спортсменів, рекомендацію N R(79)8 з допінгу у спорті, рекомендацію N R(84)19 щодо «Європейської хартії проти допінгу у спорті» і рекомендацію N R(88)12 щодо запровадження допінгових перевірок без попередження поза змаганнями та рекомендацію № 5 з допінгу, ухвалену Другою Міжнародною конференцією міністрів і старших посадових осіб, відповідальних за спорт і фізичне виховання, яка була організована ЮНЕСКО у Москві 1988-ого року.** Однією з цілей також є зменшення використання допінгу і, як наслідок, остаточне його усунення. Сторони що уклали міжнародні конвенції, предметом яких є антидопінгова політика, зобов'язались вжити всіх необхідних заходів, що потрібні для реалізації обумовлених ними дій, що відбуватимуться у межах своїх відповідних конституційних положень. Сторони координують політику та практичні заходи своїх урядових відомств й інших державних органів, що відповідають за боротьбу із допінгом у спорті, забезпечують практичне застосування виконання домовленостей шляхом покладення на них відповідальності.

Згідно ст.4 **Антидопінгової конвенції (ETS N 135)**[5], що була затверджена у Страсбурзі 16 листопада 1989 року, ратифікованої в Україні Законом N 2295-III (2295-14) від 15.03.2001) сто-

рони задля обмеження наявності та використання заборонених допінгових препаратів і методів зобов'язані здійснювати такі заходи: 1. приймаючи у разі необхідності законодавство, правила чи вживають адміністративних заходів, які спрямовані на обмеження наявності (включаючи положення щодо здійснення контролю за обігом, володінням, ввозом, розповсюдженням і продажем), а також використання у спорті заборонених допінгових препаратів і допінгових методів та особливо анаболічних стероїдів.

2. З цією метою Сторони або, в разі необхідності, відповідні неурядові організації використовують застосування антидопінгових правил спортивними організаціями як один з критеріїв надання їм державних субсидій.

3. Крім того, Сторони:

а) допомагають своїм спортивним організаціям фінансувати допінгові перевірки та аналізи або шляхом надання прямих субсидій чи грантів, або шляхом зарахування витрат на такі перевірки та аналізи до загальної суми субсидій чи грантів, що надаватимуться цим організаціям;

б) вживають відповідних заходів для зупинення виплати субсидій з державних коштів для цілей навчання окремим спортсменам і спортсменкам, які були тимчасово дискваліфіковані внаслідок допінгового порушення у спорті, під час терміну їх дискваліфікації;

в) заохочують свої спортивні організації до здійснення допінгових перевірок і, в разі необхідності, сприяють їм у проведенні допінгових перевірок, які вимагаються компетентними міжнародними спортивними організаціями під час змагань чи поза ними; та

д) заохочують спортивні організації до проведення переговорів і сприяють проведенню ними переговорів з питання укладання угод, які дозволяють належним чином уповноваженим бригадам допінгового контролю перевіряти їхніх членів в інших країнах.

4. Сторони залишають за собою право приймати антидопінгові правила та здійснювати допінгові перевірки за власною ініціативою та під їхню власну відповідальність, якщо такі перевірки є сумісними з відповідними принципами цієї Конвенції.

Україна зацікавлена у здійсненні запобігання допінгу, цей вияв можна побачити у факті ратифікації від 03.08.2006, підстава – **68-V Міжнародної конвенції «Про боротьбу з допінгом у спорті»**, згідно статті 3 якої, **Україна як держава-учасниця зобов'язана:**

1. Вживати на національному й міжнародному рівнях належних заходів, що відповідають принципам Кодексу (Всесвітньому антидопінговому кодексу, прийнятому Всесвітнім антидопінговим агентством 5 березня 2003 року в Копенгагені на Всесвітній конференції з питань допінгу в спорті).

2. Заохочувати всі форми міжнародного співробітництва, спрямованого на забезпечення захисту спортсменів, дотримання етичних принципів у спорті й спільного використання результатів досліджень.

3. Сприяти міжнародному співробітництву між державами-учасницями й провідними організаціями у сфері боротьби з допінгом у спорті, зокрема, співробітництву з ВАДА («Всесвітнє

антидопінгове агентство (ВАДА)» означає фонд з цією назвою, заснований відповідно до швейцарського законодавства 10 листопада 1999 р.).

Згідно ст. 8 вищенаведеної конвенції, Україна також має обов'язок вживати заходів стосовно обмеження доступності заборонених речовин і методів з метою обмеження їхнього використання спортсменами в спорті, за винятком випадків, коли таке використання ґрунтується на дозволах на терапевтичне використання. Сюди входять заходи з боротьби з продажем заборонених речовин і методів спортсменам і, з цією метою, заходи стосовно контролю за їхнім виробництвом, переміщенням, ввезенням, розподілом і продажем.

Організація та здійснення допінг-контролю в Україні у галузі спорту покладаються на національну антидопінгову організацію України – Національний антидопінговий центр, що є спеціалізованою державною установою. Згідно ст. 3 «**Про антидопінговий контроль у спорті**» [7] за ред. від 04.11.2018, підстава – **2581-VIII Національний антидопінговий центр:** 1) затверджує антидопінгові правила; 2) забезпечує дотримання міжнародних стандартів антидопінгової діяльності; 3) забезпечує організацію впровадження антидопінгових правил; 4) забезпечує проведення досліджень, пов'язаних з визначенням заборонених речовин; 5) видає дозволи на терапевтичне використання заборонених речовин; 6) складає щорічний план тестувань та проводить такі тестування; 7) проводить навчання допінг-офіцерів та уповноважує їх на проведення тестувань; 8) забезпечує моніторинг результатів тестувань та розслідування порушень антидопінгових правил; 9) здійснює інформаційну та просвітницьку діяльність серед суб'єктів спорту; 10) здійснює інші повноваження, визначені цим Законом та **Положенням про Національний антидопінговий центр**.

Окрім того, що державою ведеться активна превентивна робота, Міністерство молоді та спорту України **наказом від 20.11.2018 р. № 5338 [8]**, відповідно до підпунктів 1-3 пункту 6 Положення про **Міністерство молоді та спорту України**, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 липня 2014 року № 220, та з метою удосконалення нормативно-правової бази з питань антидопінгової діяльності наказало створити міжвідомчу робочу групу з розробки нормативно-правової бази щодо криміналізації допінгу.

Проблематика регулювання використання допінгу полягає також у суб'єктах, на яких поширюється антидопінгове законодавство. Згідно п.с ч. 1 Антидопінгової конвенції термін «спортсмени та спортсменки» означає тих осіб, які регулярно беруть участь в організованій спортивній діяльності. З даного визначення виникає велика кількість запитань, зокрема не зрозуміло скільки разів потрібно брати участь в організованій спортивній діяльності щоб вона вважалась регулярно, чи може вона поширювати свою діяльність на осіб, щоб беруть участь у спортивній діяльності на нерегулярній основі, яка спортивна діяльність вважається організованою (адже закон України «**Про фізичну культуру і спорт**» від 24.12.1993 № 3808-XII [9] містить поняття «спортивна діяльність» без посилання на її організа-

ність), і найголовніше - чому вона поширюється тільки на осіб, адже є види спорту в яких беруть участь і тварини. З даного визначення незрозуміло чи буде поширювати свою дію Антидопінговий кодекс, у разі застосування допінгу відносно тварини, що бере участь у змаганнях.

Одну з небагатьох згадок про допінг відносно тварин у спорті знаходимо у Всесвітньому Антидопінговому Кодексі, а саме у статті 16, яка регулює допінг-контроль у тварин, що беруть участь у спортивних змаганнях. Згідно ст.16 згаданого Кодексу, у всіх видах спорту, де змагання проводяться за участі тварин, міжнародна федерація, до юрисдикції якої відноситься такий вид спорту, зобов'язана затвердити і застосовувати антидопінгові правила стосовно тварин, що беруть участь у даному виді спорту. Антидопінгові правила повинні включати положення про заборонені речовини, застосовні процедури тестування, і перелік лабораторій, схвалених для проведення аналізу проб. Українське ж законодавство відповідних норм не містить. Єдиною статтею національного законодавства, де згадується про застосування допінгу по відношенню до тварин є ст.18 закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження» за ред. від 04.08.2017, підстава – 2120-VIII [10], в контексті якої застосування до тварин фармакологічних та механічних засобів допінгу розглядається як поводження з тваринами, що включає жорстокість. Проте жодної згадки щодо застосування допінгу до тварин у спорті та наслідки такого застосування. В чинному законодавстві України заборонено вживання допінгу суб'єктами спортивної діяльності, проте згідно закону «Про фізичне виховання і спорт»[11], Суб'єкти сфери фізичної культури і спорту – фізичні або юридичні особи, які здійснюють свою діяльність з метою розвитку фізич-

ної культури і спорту. Суб'єктами сфери фізичної культури і спорту є: фізичні особи, які займаються фізичною культурою і спортом, у тому числі спортсмени; фахівці сфери фізичної культури і спорту; заклади фізичної культури і спорту; відповідні органи влади.

Тобто тварина не є суб'єктом спортивної діяльності, якій законом вживання допінгу заборонено. Більше того, вона взагалі не є суб'єктом спортивної діяльності. Тоді виникає питання чи може підлягати відповідальності за порушення норми той, то не є її суб'єктом. Звичайно, ні. Проте і брати участь у змаганнях на засадах рівності також не може. Це повинно мати наслідки для особи що працює у парі із твариною (наприклад, вершника у кінному спорті) щодо можливості брати участь у змаганнях та особи, що застосувала допінг по відношенню до тварини за жорстоке поводження з нею. Тобто застосування до спортсмена санкції за використання допінгу, незважаючи на факт відсутності допінгу у тілі самого спортсмена.

Висновки з даного дослідження. У результаті аналізу та порівняння норм Міжнародного та Національного законодавства було виявлено прогалини у нормативному регулюванні та проблемі його застосування, а саме відсутність єдиного уніфікованого тлумачення дефініцій, а отже й різниця в їх розумінні; відсутність вичерпного переліку речовин, що відносяться до допінгу; відсутність регламентації процедури приймання спортсменом допінгу у терапевтичних цілях. Виявлено необхідність також регламентувати у законодавстві, українському зокрема, місце та статус тварин, що беруть участь у спортивних змаганнях, встановлення відповідальності для осіб, причетних до наявності допінгу у тілі тварин, обов'язковість настання наслідків для таких осіб як учасників змагань.

Список літератури:

1. Міжнародна конвенція про боротьбу з допінгом у спорті: прийнята і проголошена Генеральною конференцією Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури на 33-й сесії 18.11.2005 р. Ратифікація Законом № 68-V (68-16) від 03.08.2006 // База даних «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/952_007 (дата звернення: 02.10.2019).
2. Європейська культурна конвенція 1954 року: приєднання для України від 24.02.1994 // База даних «Законодавство України». URL: https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_213 (дата звернення: 02.10.2019).
3. Олімпійська хартія: набрання чинності від 2 серпня 2016 року // База даних «Законодавство України».
4. Міжнародна хартія спорту та фізичного виховання: прийняття від 21.11.1978 // База даних «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_350 (дата звернення: 02.10.2019).
5. Антидопінгова конвенція: редакція від 12.09.2002, ратифіковано Законом N 2295-III (2295-14) від 15.03.2001 // База даних «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_228?lang=uk (дата звернення: 02.10.2019).
6. Про антидопінговий контроль у спорті : Закон України за ред. від 04.11.2018 / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 11, ст. 102 / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-19> (дата звернення: 02.10.2019).
7. Про утворення міжвідомчої робочої групи з розробки нормативно-правової бази щодо криміналізації допінгу : Наказ Міністерства молоді та спорту України № 5338 від 20.11.2018 / Верховна рада України. URL: http://www.dsmsu.gov.ua/media/2018/11/28/36/5338_1.pdf (дата звернення: 02.10.2019).
8. Про фізичну культуру і спорт : Закон України за редакцією від 03.07.2018 / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 14, ст. 80 / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12> (дата звернення: 02.10.2019).
9. Про захист тварин від жорстокого поводження : Закон України за ред. від 04.08.2017 3447-IV / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3447-15> (дата звернення: 02.10.2019).
10. Про фізичне виховання і спорт : Закон України за ред. від 03.07.2018 / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 14, ст. 80. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12> (дата звернення: 02.10.2019).

References:

1. International Convention against Doping in Sport: Adopted and proclaimed by the General Conference of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, at its 33rd session, 18.11.2005. Ratification by Law № 68-V (68-16) of 03/08/2006 // Database «Legislation of Ukraine». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/952_007 (accessed: 02/10/2019).

2. European Cultural Convention of 1954: Accession to Ukraine of February 24, 1994 // Database «Legislation of Ukraine». URL: https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_213 (accessed 02.10.2019).
3. Olympic Charter: Entry into Force on August 2, 2016 // Database «Legislation of Ukraine».
4. International Charter of Sport and Physical Education: Adoption of 21.11.1978 // Database «Legislation of Ukraine». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_350 (accessed 02.10.2019).
5. Anti-Doping Convention: version of 12.09.2002, ratified by Law N 2295-III (2295-14) of 15.03.2001 // Database «Legislation of Ukraine». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_228?Lang=uk (accessed 02.10.2019).
6. On Anti-Doping Control in Sport: Law of Ukraine ed. from 04.11.2018 / Verkhovna Rada of Ukraine (BBR), 2017, No. 11, Article 102 / The Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-19>
7. On the establishment of an interagency working group on the development of a regulatory framework on the criminalization of doping: Order of the Ministry of Youth and Sports of Ukraine No. 5338 of 20.11.2018 / Verkhovna Rada of Ukraine. URL: http://www.dsmsu.gov.ua/media/2018/11/28/36/5338_1.pdf
8. On Physical Culture and Sport: Law of Ukraine as of 03.07.2018 / Information of the Verkhovna Rada of Ukraine (VVR), 1994, No. 14, Article 80 / The Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12> (accessed 02.10.2019).
9. On the Protection of Animals from Cruelty: Law of Ukraine ed. from 04.08.2017 № 3447-IV / The Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3447-15> (accessed 02.10.2019).
10. On Physical Education and Sport: Law of Ukraine ed. from 03.07.2018 / Information of the Verkhovna Rada of Ukraine (OVR), 1994, No. 14, Article 80. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12> (date of appeal: 02.10.2019).